



คู่มือการปฏิบัติงาน
เพื่อป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566

จัดทำโดย

งานตรวจสอบภายใน

โรงเรียนสุวรรณภูมิวิทยาลัย

อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด

คำนำ

รัฐบาลภายใต้การนำของ พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้ให้ความสำคัญกับการผลักดันให้ป้องกันและปราบปรามการทุจริตเป็นวาระแห่งชาติ และรัฐบาลได้แถลงนโยบาย 11 ด้านอันรวมถึงประเด็นเรื่อง การส่งเสริมการบริหารราชการแผ่นดินที่มีธรรมาภิบาล และการป้องกัน การปราบปรามการทุจริต และประพฤตินิยมชอบในภาครัฐ โดยจัดระบบอัตราค่าจ้าง และปรับปรุงค่าตอบแทนบุคลากรภาครัฐให้เหมาะสมเป็นธรรม ยึดหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี เพื่อสร้างความเชื่อมั่น ไว้วางใจในระบบราชการ เสริมสร้างระบบคุณธรรม รวมทั้งปรับปรุง และจัดให้มีกฎหมายที่ครอบคลุมการป้องกัน และปราบปรามการทุจริต รวมถึงการ มีผลประโยชน์ทับซ้อนในภาครัฐทุกระดับ

เพื่อเป็นการสนองนโยบายของรัฐบาล ข้อที่ 11 โรงเรียนสุวรรณภูมิวิทยาลัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด จึงจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานเพื่อป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน เพื่อให้ความรู้ความเข้าใจแก่บุคลากรในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด และผู้ที่สนใจ เพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติให้เกิดความโปร่งใส ยึดประโยชน์ของส่วนรวม และราชการเป็นสำคัญ

งานตรวจสอบภายใน
โรงเรียนสุวรรณภูมิวิทยาลัย
มิถุนายน 2566

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 ความหมายของผลประโยชน์ทับซ้อน	1
- นิยามศัพท์	2
- ประเภทของผลประโยชน์ทับซ้อน	4
- ปัจจัยที่ทำให้เกิดผลประโยชน์ทับซ้อน	4
- พฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการมีผลประโยชน์ทับซ้อน	4
- กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน	7
บทที่ 2 แนวทางการปฏิบัติเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาผลประโยชน์ทับซ้อน	8
- หลักธรรมาภิบาล	9

บทที่ 1

ผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict Of Interests)

ผลประโยชน์ทับซ้อน หรือ ความขัดแย้งกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตน และผลประโยชน์ส่วนรวม (Conflict of interest : COI) เป็นประเด็นปัญหาทางการบริหารภาครัฐในปัจจุบันที่เป็นบ่อเกิดของปัญหาการทุจริตประพฤติมิชอบในระดับที่รุนแรงขึ้น และยังสะท้อนปัญหาการขาดหลักธรรมาภิบาล และเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ

คำว่า Conflict of Interests มีการใช้คำภาษาไทยไว้หลายคำ เช่น “ผลประโยชน์ทับซ้อน” “ผลประโยชน์ขัดกัน” “ผลประโยชน์ขัดแย้ง” หรือ “การขัดกันแห่งผลประโยชน์” ถ้อยคำเหล่านี้ถือเป็นรูปแบบหนึ่งของการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ อันเป็นการกระทำที่ขัดต่อหลักคุณธรรมจริยธรรม และหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Governance) โดยทั่วไปเรื่องผลประโยชน์ทับซ้อน จึงหมายถึงความทับซ้อนระหว่างผลประโยชน์ส่วนตน และผลประโยชน์สาธารณะ ที่มีผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ กล่าวทั้งเป็นสถานการณ์ที่เจ้าหน้าที่ของรัฐมีผลประโยชน์ส่วนตนอยู่ และได้ใช้อิทธิพลตามอำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบเพื่อให้เกิดประโยชน์ส่วนตัว โดยก่อให้เกิดผลเสียต่อผลประโยชน์ส่วนรวม มีหลากหลายรูปแบบ ไม่จำกัดอยู่ในรูปแบบของตัวเงิน หรือทรัพย์สินเท่านั้น แต่รวมถึงผลประโยชน์อื่น ๆ ที่ไม่ใช่ในรูปตัวเงินหรือทรัพย์สิน

ประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือนได้กำหนดมาตรฐานทางจริยธรรมของข้าราชการในการป้องกันปัญหาผลประโยชน์ทับซ้อนในการปฏิบัติราชการหลายประการ ดังปรากฏในหมวด 2 ข้อ 3 (3) ข้อ 5 (1),(2),(3),(4) ข้อ 6 (1),(2),(3) ข้อ 7 (4),(5) ข้อ 8 (5) ข้อ 9 (1) เป็นต้น

สำนักงาน ก.พ. ได้นิยามความขัดแย้งกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม หรือ Conflict of Interest ว่าหมายถึง **สถานการณ์ หรือการกระทำที่บุคคลไม่ว่าจะเป็นนักการเมือง ข้าราชการ พนักงาน บริษัท หรือผู้บริหารมีประโยชน์ส่วนตัวมากจนมีผลต่อการตัดสินใจ หรือการปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งหน้าที่ที่บุคคลนั้นรับผิดชอบอยู่ และส่งผลกระทบต่อประโยชน์ของส่วนรวม** กล่าวคือ การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐตัดสินใจหรือปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งของตนอันก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองหรือพวกพ้องมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งการกระทำดังกล่าวอาจเกิดขึ้นอย่างรู้ตัวหรือไม่รู้ตัว ทั้งเจตนาและไม่เจตนา ในรูปแบบที่หลากหลาย จนกระทั่งกลายเป็นธรรมเนียมปฏิบัติที่ไม่เห็นว่าเป็นความผิด ตัวอย่างการกระทำดังกล่าวมีให้พบเห็นได้มากในสังคมส่งผลให้บุคคลนั้นขาดการตัดสินใจที่เที่ยงธรรม เนื่องจากการยึดผลประโยชน์ส่วนตนเป็นหลัก ได้ส่งผลเสียหายให้เกิดขึ้นกับประเทศชาติ ก่อให้เกิดการกระทำที่ผิดจริยธรรมและจรรยาบรรณของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ต้องคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะ แต่เจ้าหน้าที่กลับตัดสินใจหรือปฏิบัติหน้าที่ โดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตนหรือพวกพ้องเป็นหลัก

นิยามศัพท์

ผลประโยชน์ส่วนตน (private interest) “ผลประโยชน์” คือ สิ่งใด ๆ ที่มีผลต่อบุคคล / กลุ่ม ไม่ว่าในทางบวกหรือลบ “ผลประโยชน์ส่วนตน” ไม่ได้ครอบคลุมเพียงผลประโยชน์ด้านการงานหรือธุรกิจของเจ้าหน้าที่ แต่รวมถึงคนที่ติดต่อสัมพันธ์ด้วย เช่น เพื่อน ญาติคู่แข่ง ศัตรูเมื่อใดเจ้าหน้าที่ประสงค์จะให้คนเหล่านี้ได้หรือเสียประโยชน์เมื่อนั้นก็ถือว่ามีเรื่องผลประโยชน์ส่วนตนมาเกี่ยวข้อง

คู่มือปฏิบัติงานการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน ๒ผลประโยชน์ส่วนตน มี 2 ประเภท คือ ที่เกี่ยวกับเงิน (pecuniary) และที่ไม่เกี่ยวกับเงิน (non-pecuniary)

1. ผลประโยชน์ส่วนตนที่เกี่ยวกับเงิน ไม่ได้เกี่ยวกับการได้มาซึ่งเงินทองเท่านั้น แต่ยังเกี่ยวกับการเพิ่มพูนประโยชน์หรือปกป้องการสูญเสียของสิ่งที่มีอยู่แล้ว เช่น ที่ดิน หุ่น ตำแหน่งในบริษัทที่รับงานจากหน่วยงาน รวมถึง การได้มาซึ่งผลประโยชน์อื่นๆ ที่ไม่ได้อยู่ในรูปตัวเงิน เช่น สัมปทาน ส่วนลดของขวัญหรือของที่แสดงน้ำใจไมตรีอื่น ๆ

2. ผลประโยชน์ที่ไม่เกี่ยวกับเงิน เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ครอบครัว หรือกิจกรรมทางสังคม วัฒนธรรมอื่นๆ เช่น สถาบันการศึกษา สมาคม ลัทธิแนวความคิดที่อยู่ในรูปความลำเอียง /อคติ/ เลือกที่รักมักที่ชัง และมีข้อสังเกตว่า แม้แต่ความเชื่อ / ความคิดเห็นส่วนตัว ก็จัดอยู่ในประเภทนี้

หน้าที่สาธารณะ (public duty)หน้าที่สาธารณะของผู้ที่ทำงานให้ภาครัฐ คือการให้ความสำคัญอันดับต้นแก่ประโยชน์สาธารณะ (public interest) คนเหล่านี้ไม่จำกัดเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ ทั้งระดับท้องถิ่น และระดับประเทศเท่านั้น แต่ยังรวมถึงคนอื่น ๆ ที่ทำงานให้ภาครัฐ เช่น ที่ปรึกษาอาสาสมัคร

ผลประโยชน์สาธารณะ คือ ประโยชน์ของชุมชนโดยรวม ไม่ใช่ผลรวมของผลประโยชน์ของปัจเจกบุคคล และไม่ใช่ผลประโยชน์ของกลุ่มคน การระบุผลประโยชน์สาธารณะไม่ใช่เรื่องง่ายแต่ในเบื้องต้นเจ้าหน้าที่ภาครัฐสามารถให้ความสำคัญอันดับต้นแก่สิ่งนี้โดย

1. ทำงานตามหน้าที่อย่างเต็มที่ และมีประสิทธิภาพ
2. ทำงานตามหน้าที่ ตามกรอบ และมาตรฐานทางจริยธรรม
3. ระบุผลประโยชน์ทับซ้อนที่ตนเองมีหรืออาจจะมีและจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ
4. ให้ความสำคัญอันดับต้นแก่ผลประโยชน์สาธารณะ มีความคาดหวังว่าเจ้าหน้าที่ต้องจำกัดขอบเขตที่ประโยชน์ส่วนตน จะมามีผลต่อความเป็นกลางในการทำหน้าที่
5. หลีกเลี่ยงการตัดสินใจ หรือการทำหน้าที่ที่มีผลประโยชน์ทับซ้อน
6. หลีกเลี่ยงการกระทำ / กิจกรรมส่วนตนที่อาจทำให้คนเห็นว่าได้ประโยชน์จากข้อมูล

ภายใน

7. หลีกเลี่ยงการใช้ตำแหน่งหน้าที่ หรือทรัพยากรของหน่วยงาน เพื่อประโยชน์ส่วนตน
8. ป้องกันข้อครหาว่าได้รับผลประโยชน์ที่ไม่สมควรจากการใช้อำนาจหน้าที่
9. ไม่ใช่ประโยชน์จากตำแหน่ง หรือข้อมูลภายในที่ได้ขณะอยู่ในตำแหน่ง ขณะที่ไปหา

ตำแหน่งงานใหม่

ผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interests)องค์กรสากล คือ Organization for Economic Cooperation and Development (OECD) นิยามว่า เป็นความทับซ้อนระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์สาธารณะ ที่มีผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ดังนี้:ผลประโยชน์ทับซ้อน มี 3 ประเภท คือ

1. ผลประโยชน์ทับซ้อนที่เกิดขึ้นจริง (actual) มีความทับซ้อน ระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและสาธารณะเกิดขึ้น

2. ผลประโยชน์ทับซ้อนที่เห็น (perceived & apparent) เป็นผลประโยชน์ทับซ้อนที่คนเห็นว่า มีแต่จริงๆอาจไม่มีก็ได้ถ้าจัดการผลประโยชน์ทับซ้อนประเภทนี้อย่างขาดประสิทธิภาพก็อาจนำมาซึ่งผลเสีย

ไม่น้อยกว่าการจัดการผลประโยชน์ทับซ้อนที่เกิดขึ้นจริง ข้อนี้แสดงว่าเจ้าหน้าที่ไม่เพียงแต่จะต้องประพฤติตนอย่างมีจริยธรรมเท่านั้น แต่ต้องทำให้คนอื่น ๆ รับรู้ และเห็นด้วยว่าไม่ได้รับประโยชน์เช่นนั้นจริง

3. ผลประโยชน์ทับซ้อนที่เป็นไปได้(potential) ผลประโยชน์ส่วนตนที่มีในปัจจุบันอาจจะทับซ้อนกับผลประโยชน์สาธารณะได้ในอนาคต

หน้าที่ทับซ้อน (conflict of duty) หรือ ผลประโยชน์เบียดเบียนกัน

(Competing interests) มี 2 ประเภท

1. ประเภทแรก เกิดจากการที่เจ้าหน้าที่มีบทบาทหน้าที่มากกว่าหนึ่ง เช่นเป็นเจ้าหน้าที่ ในหน่วยงาน และเป็นคณะกรรมการด้านระเบียบวินัยประจำหน่วยงานด้วย ปัญหาจะเกิดเมื่อไม่สามารถแยกแยะบทบาทหน้าที่ทั้งสองออกจากกันได้ อาจทำให้ทำงานไม่มีประสิทธิภาพ หรือแม้กระทั่งเกิดความผิดพลาด หรือผิดกฎหมาย ปกติหน่วยงานมักมีกลไกป้องกันปัญหานี้โดยแยกแยะบทบาทหน้าที่ต่างๆ ให้ชัดเจน แต่ก็ยังมีปัญหาได้โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหน่วยงานที่มีกำลังคนน้อย หรือมีเจ้าหน้าที่บางคนเท่านั้นที่สามารถทำงานบางอย่างที่คนอื่น ๆ ทำไม่ได้ คนส่วนใหญ่ไม่ค่อยห่วงปัญหานี้กัน เพราะดูเหมือนไม่มีเรื่องผลประโยชน์ส่วนตนมาเกี่ยวข้อง

2. ประเภทที่สอง เกิดจากการที่เจ้าหน้าที่มีบทบาทหน้าที่มากกว่าหนึ่งบทบาท และการทำบทบาทหน้าที่ในหน่วยงานหนึ่งนั้น ทำให้ได้ข้อมูลภายในบางอย่างที่อาจนำมาใช้เป็นประโยชน์แก่การทำบทบาทหน้าที่ให้แก่อีกหน่วยงานหนึ่งได้ ผลเสีย คือ ถ้านำข้อมูลมาใช้ก็อาจเกิดการประพฤติมิชอบหรือความลำเอียง / อคติต่อคนบางกลุ่มควรถือว่าหน้าที่ทับซ้อน เป็นปัญหาผลประโยชน์ทับซ้อนด้วย เพราะว่ามีหลักการจัดการแบบเดียวกัน นั่นคือ การตัดสินใจทำหน้าที่ต้องเป็นกลาง และกลไกการจัดการผลประโยชน์ทับซ้อนก็สามารถนำมาจัดการกับหน้าที่ทับซ้อนได้

ความหมายและประเภทของการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวม

ความขัดแย้ง (Conflict)

สถานการณ์ที่ขัดกัน ไม่ลงรอยเป็นเหตุการณ์อันเกิดขึ้นเมื่อบุคคลไม่สามารถตัดสินใจกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง ความขัดแย้งอาจเกิดได้จากความไม่ลงรอยกันในเรื่องความคิด แนวทางปฏิบัติ หรือผลประโยชน์

ผลประโยชน์ส่วนตน (Private Interests)

เป็นผลตอบแทนที่บุคคลได้รับ โดยเห็นว่ามีคุณค่าที่จะสนองตอบความต้องการของตนเอง หรือของกลุ่มที่ตนเองเกี่ยวข้อง ผลประโยชน์เป็นสิ่งจูงใจให้คนเรามีพฤติกรรมต่างๆ เพื่อสนองความต้องการทั้งหลาย (เพ็ญศรี วายวานนท์, 2527:154)

ผลประโยชน์ส่วนรวมหรือผลประโยชน์สาธารณะ (Public Interests)

หมายถึง สิ่งใดก็ตามที่ให้ประโยชน์สุขแก่บุคคลทั้งหลายในสังคม ผลประโยชน์สาธารณะ ยังหมายรวมถึงหลักประโยชน์ต่อมวลสมาชิกในสังคม

ความขัดแย้งกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม (Conflict Of Interests)

เป็นสถานการณ์ที่บุคคลในฐานะพนักงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ใช้ตำแหน่งหรืออำนาจหน้าที่ในการแสวงประโยชน์แก่ตนเอง กลุ่มหรือพวกพ้อง ซึ่งเป็นการละเมิดทางจริยธรรม และส่งผลกระทบต่อหรือความ

เสียหายต่อประโยชน์สาธารณะ คำอื่นที่มีความหมายถึงความขัดแย้งกันแห่งผลประโยชน์ส่วนตนและส่วนรวม ได้แก่ การมีผลประโยชน์ทับซ้อน ความขัดกันระหว่างผลประโยชน์ของผู้ดำรงตำแหน่งสาธารณะ และรวมถึงคอร์รัปชันเชิงนโยบายคอร์รัปชันสี่เทา

ประเภทของผลประโยชน์ทับซ้อน

รูปแบบพฤติกรรม และการกระทำที่เข้าข่ายผลประโยชน์ทับซ้อนเป็นไปในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

(1) การรับของขวัญหรือรับผลประโยชน์

คือ การรับของขวัญ และความสะดวกสบายที่เกินความเหมาะสม ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อคุณในการปฏิบัติงานในหน้าที่การรับของขวัญมีได้ในหลายรูปแบบเช่น การลดราคาของที่ซื้อให้ การเลี้ยงอาหารอย่างฟุ่มเฟือย ตลอดจนการให้ความบันเทิงในรูปแบบต่างๆซึ่งมีผลต่อการตัดสินใจของเจ้าหน้าที่ให้เอนเอียง หรือเป็นไปในลักษณะที่เอื้อประโยชน์ต่อผู้ให้ของขวัญนั้น

ตัวอย่างเช่น การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐ รับของขวัญจากผู้บริหารของบริษัทเอกชน เพื่อช่วยให้บริษัทตนได้รับชนะการประมูลรับงานโครงการขนาดใหญ่ของรัฐ / การที่บริษัทแห่งหนึ่งให้ของขวัญเป็นทองคำมูลค่ามากกว่า 10 บาท แก่เจ้าหน้าที่ในปีที่ผ่านมา และปีนี้เจ้าหน้าที่เร่งรัดคืนภาษีให้กับบริษัทนั้นเป็นพิเศษ โดยลัดคิวให้ก่อนบริษัทอื่น ๆ เพราะคาดว่าจะได้รับของขวัญอีก / การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐไปเป็นคณะกรรมการของบริษัทเอกชน หรือรัฐวิสาหกิจและได้รับความบันเทิงในรูปแบบต่าง ๆ จากบริษัทเหล่านั้นซึ่งมีผลต่อการให้คำวินิจฉัย หรือข้อเสนอแนะที่เป็นธรรม หรือเป็นไปในลักษณะที่เอื้อประโยชน์ต่อบริษัทผู้ให้ นั้น ๆ เป็นต้น

(2) การหาประโยชน์ให้ตนเอง (Self-Dealing)

คือ การหาประโยชน์ให้กับตนเองครอบครัว หรือพวกพ้องจากตำแหน่งหน้าที่ เป็นการใช้ตำแหน่งหน้าที่เพื่อตนเอง

ตัวอย่างเช่น การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้อำนาจหน้าที่ ทำให้บริษัทตนเอง หรือบริษัทครอบครัวได้รับงานเหมาจากรัฐ หรือฝากลูกหลานเข้าทำงาน / การที่เจ้าหน้าที่ในกระบวนการ จัดซื้อจัดจ้างทำสัญญาให้หน่วยงานต้นสังกัดซื้อคอมพิวเตอร์สำนักงานจากบริษัทของครอบครัวตนเอง หรือบริษัทที่ตนเองมีหุ้นส่วนอยู่ / ผู้บริหารหน่วยงานทำสัญญาเช่ารถไปสัมมนา และดูงานกับบริษัทซึ่งเป็นของเจ้าหน้าที่หรือบริษัทที่ผู้บริหารมีหุ้นส่วนอยู่ เป็นต้น

(3) การทำงานหลังเกษียณ(Post-Employment)

คือ การไปทำงานหลังออกจากราชการเดิมโดยใช้ความรู้ ประสบการณ์ หรืออิทธิพลจากที่เคยดำรงตำแหน่งมารับงาน หรือเอาประโยชน์ให้กับตนเองและพวกพ้อง

ตัวอย่างเช่น การที่ผู้บริหารหรือเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่เกษียณแล้ว ใช้อิทธิพลที่เคยดำรงตำแหน่งในหน่วยงานรัฐ รับเป็นที่ปรึกษาให้บริษัทเอกชนที่ตนเคยติดต่อประสานงาน โดยอ้างว่าจะได้ติดต่อกับหน่วยงานรัฐได้อย่างราบรื่น / การว่าจ้างเจ้าหน้าที่ผู้เกษียณ มาทำงานในตำแหน่งเดิมที่หน่วยงานโดยไม่คุ้มค่ากับภารกิจที่ได้รับมอบหมาย / การที่ผู้บริหาร หรือเจ้าหน้าที่ขององค์กรด้านเวชภัณฑ์และสุขภาพออกจากราชการไปทำงานในบริษัทผลิต หรือขายยา เป็นต้น

(4) การทำงานพิเศษ (Outside Employment or Moonlighting)

คือ การเป็นที่ปรึกษาและการจ้างงานให้แก่ตนเอง รวมถึงการใช้ตำแหน่งสถานภาพการทำงานสาธารณะ ในการเข้าไปเป็นนายจ้างของภาคเอกชนหรือเป็นเจ้าของเอง นอกจากนี้ยังรวมถึงการใช้เวลา และเครื่องมือของรัฐในการทำงานพิเศษภายนอกที่ไม่ใช่อำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานด้วย

ตัวอย่างเช่น การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐ อาศัยตำแหน่งหน้าที่ทางราชการรับจ้างเป็นที่ปรึกษาโครงการ เพื่อให้บริษัทเอกชนที่ว่าจ้างนั้น เกิดความน่าเชื่อถือกว่าบริษัทคู่แข่ง / การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ทำงานที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานอย่างเต็มที่ แต่เอาเวลาไปรับงานพิเศษอื่น ๆ ที่อยู่นอกเหนืออำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานตามกฎหมาย / การที่ผู้ตรวจสอบบัญชีภาครัฐรับงานพิเศษที่เป็นที่ปรึกษาหรือเป็นผู้ที่ทำบัญชีให้กับบริษัทที่ต้องถูกตรวจสอบ เป็นต้น

(5) การรับรู้ข้อมูลภายใน (Inside Information)

คือ การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐรู้เห็นในข้อมูลลับของทางราชการ หรือนำข้อมูลไปเปิดเผย เพื่อรับสิ่งตอบแทนที่เป็นประโยชน์ในรูปของเงินหรือประโยชน์อื่น ๆ หรือนำข้อมูลไปเปิดเผยให้แก่ญาติหรือพวกพ้องในการแสวงหาผลประโยชน์จากข้อมูลเหล่านั้น

ตัวอย่างเช่น การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐทราบข้อมูลโครงการตัดถนนเข้าหมู่บ้าน จึงบอกให้ญาติพี่น้องไปซื้อที่ดินบริเวณโครงการดังกล่าว เพื่อขายให้กับราชการในราคาที่สูงขึ้น / การที่เจ้าหน้าที่หน่วยงานผู้รับผิดชอบโครงการขายโทรทัศน์มาตฐาน (Spec) วัสดุอุปกรณ์ที่จะใช้ในการวางโครงข่ายโทรทัศน์มาแล้วแจ้งข้อมูลให้กับบริษัทเอกชนที่ตนรู้จัก เพื่อให้ได้เปรียบในการประมูล เป็นต้น

(6) การนำทรัพย์สินของหน่วยงานไปใช้ชั่วคราวในกิจการที่เป็นของส่วนตัว

เพื่อประโยชน์ส่วนตัวของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และทำให้หน่วยงานของรัฐเสียหายหรือเสียประโยชน์

ตัวอย่างเช่น การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้มีหน้าที่ซบถยนต์ของส่วนราชการนำน้ำมันในรถไปขาย และนำเงินมาไว้ใช้จ่ายส่วนตัว ทำให้ส่วนราชการต้องเสียงบประมาณ เพื่อซื้อน้ำมันรถมากกว่าที่ควรจะเป็น พฤติกรรมดังกล่าวถือเป็นการทุจริต เบียดบังผลประโยชน์ของส่วนรวมเพื่อประโยชน์ของตนเองและมีความผิดฐานลักทรัพย์

(7) การนำโครงการสาธารณะลงในเขตเลือกตั้งเพื่อประโยชน์ทางการเมือง (Pork Barreling)

คือ การใช้อิทธิพลทางการเมือง เพื่อเรียกผลตอบแทนหรือประโยชน์ต่อพื้นที่ที่ตนรับผิดชอบ

ตัวอย่างเช่น การที่นักการเมืองในจังหวัดขอเพิ่มงบประมาณเพื่อนำโครงการตัดถนนสร้างสะพานลงในจังหวัด โดยใช้ชื่อหรือนามสกุลของตนเองเป็นชื่อสะพาน / การใช้งบประมาณในการหาเสียง / การที่รัฐมนตรีอนุมัติโครงการไปลงในพื้นที่หรือบ้านเกิดของตนเอง เป็นต้น

ปัจจัยที่ทำให้เกิดผลประโยชน์ทับซ้อน

เนื่องจากคนไทยมีฐานคิดในลักษณะบูรณาการ คือ ไม่สามารถแยกแยะระหว่างเรื่องส่วนตัวกับเรื่องส่วนรวมออกจากกันได้อย่างสิ้นเชิงมีฐานคิดในเรื่องการตอบแทนบุญคุณ โดยเฉพาะบุญคุณทางการเมือง หรือมีพฤติกรรมการใช้จ่ายเงินที่สุรุ่ยสุร่าย ทำให้รายรับไม่สมดุลกับรายจ่ายและมีความจำเป็นในการรักษาตัว

รอดและยึดถือค่านิยมของสังคมที่เน้นเรื่องวัตถุนิยมนอกจากนี้โครงสร้างการบริหารและระบบการตรวจสอบ ถ่วงดุลยังไม่มีประสิทธิภาพและตัวบทกฎหมายที่มีอยู่ยังไม่ตอบสนองต่อสภาพปัญหาหรือยังไม่เพียงพอต่อการ “ป้องกัน” และ “ป้องปราม” ผู้ที่จะกระทำหรือคิดที่จะกระทำผิดที่เอื้อต่อการมีผลประโยชน์ทับซ้อนเท่าที่ควร



พฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการมีผลประโยชน์ทับซ้อน

- 1) การปฏิสัมพันธ์กับภาคเอกชน
- 2) การทำสัญญาจัดซื้อจัดจ้าง
- 3) การตรวจตราเพื่อควบคุมคุณภาพมาตรฐานของการทำงานหรืออุปกรณ์
- 4) การอนุมัติหรืออนุญาต การออกใบอนุญาตให้ประกอบวิชาชีพ
- 5) การกระจายงบประมาณ
- 6) การปรับการลงโทษ
- 7) การให้เงินหรือสิ่งของช่วยเหลือผู้เดือดร้อนการตัดสินใจพิพาท
- 8) การรับของขวัญ ของกำนัลจากผู้ที่มาติดต่ออันเกี่ยวข้องในการปฏิบัติหน้าที่

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน

- 1.พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตพ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2558มาตรา100, 103และ 103/1 กำหนดเรื่องการขัดกัน

ของผลประโยชน์ส่วนตัวและส่วนรวมไว้ เพื่อลดระบบอุปถัมภ์ในสังคมไทย ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีจิตสำนึก แยกแยะประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวมออกจากกันได้ หากเจ้าหน้าที่ของรัฐฝ่าฝืนให้ถือเป็น ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาด้วย

2. ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเรื่อง หลักเกณฑ์ การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมดาของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ. 2543 ได้กำหนดว่า โดยอาศัย อำนาจตามความในมาตรา ๑๐๓ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้กำหนด หลักเกณฑ์และจำนวนทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดที่เจ้าหน้าที่ ของรัฐจะรับจากบุคคลได้โดยธรรมจรรยา กล่าวคือ การรับทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดจากบุคคลที่ให้แก่ ในโอกาสต่าง ๆ โดยปกติตามขนบธรรมเนียม ประเพณีหรือวัฒนธรรม หรือให้กันตามมารยาทที่ปฏิบัติกันใน สังคม

หากมีความจำเป็นต้องรับเพราะเพื่อรักษาไมตรี...จะอย่างไร

- แจงผู้บังคับบัญชา ซึ่งเป็นหัวหน้าส่วนราชการ วินิจฉัย
- มีเหตุผลรับได้ – รับไว้

ไม่ควรรับ – ส่งคืน (ส่งคืนไม่ได้ มอบให้ส่วนราชการ

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการเรียไรของหน่วยงานของรัฐ พ.ศ.2544

ข้อ 22 เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเรียไรของบุคคลหรือนิติบุคคลที่ได้รับการอนุญาตจาก คณะกรรมการควบคุมการเรียไรตามกฎหมายว่าด้วยการเรียไรซึ่งมิใช่หน่วยงานของรัฐจะต้องไม่กระทำการ ดังต่อไปนี้

(1) ใช้หรือแสดงตำแหน่งหน้าที่ให้ปรากฏในการดำเนินการเรียไรไม่ว่าจะเป็นการโฆษณา ด้วยสิ่งพิมพ์ตามกฎหมายว่าด้วยการพิมพ์ หรือสื่ออย่างอื่นหรือด้วยวิธีการอื่นใด

(2) ใช้สิ่ง ขอร้อง หรือบังคับให้ผู้ใต้บังคับบัญชา หรือบุคคลใดช่วยทำการเรียไรให้หรือ กระทำในลักษณะให้ผู้ผู้นั้นอยู่ในภาวะจำยอมไม่สามารถปฏิเสธ หรือหลีกเลี่ยงที่จะไม่ช่วยทำการเรียไรไม่ว่า ทางตรงหรือทางอ้อม

บทที่ 2

แนวทางการปฏิบัติเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาผลประโยชน์ทับซ้อน

“ความขัดแย้ง ระหว่าง บทบาท” (Conflict of roles)

หมายความว่าบุคคลดำรงตำแหน่ง ที่มีบทบาทสองบทบาทขัดแย้งกัน เช่น นายสมชายเป็นกรรมการในการสอบคัดเลือกบุคคลเข้าทำงาน โดยที่บุตรสาวของนายสมชายเป็นหนึ่งในผู้สมัครสอบด้วย ซึ่งในกรณีนี้ถือว่าเกิด “การดำรงตำแหน่งอันหมิ่นเหม่ต่อการเกิดปัญหาผลประโยชน์ทับซ้อน” แต่ในกรณีนี้ถือว่ายังมิได้นำไปสู่การกระทำความผิดแต่ประการใด เช่น การสอบคัดเลือกบุคคลยังมิได้เกิดขึ้นจริง หรือมีการสอบเกิดขึ้นแล้ว แต่นายสมชายวางตัวเป็นกลางมิได้ช่วยเหลือบุตรสาวของตนแต่ประการใด แต่อย่างไรก็ตาม การดำรงตำแหน่งอันหมิ่นเหม่ต่อการเกิดปัญหาผลประโยชน์ทับซ้อนดังกล่าว ถือเป็นสถานการณ์ล่อแหลมที่อาจจูงใจ/ชักนำไปให้เกิดการกระทำถ้าเกิดผลประโยชน์ทับซ้อน นายสมชายจะต้องถอนตัวออกอย่างสมบูรณ์จากการเป็นผู้มีส่วนในการตัดสินใจ งดแสดงความคิดเห็น ละเว้นจากการให้คำปรึกษา และงดออกเสียง (Recusal) จากกรณีสถานการณ์ตัวอย่างข้างต้น นายสมชายจึงควรจะต้องลาออกจากการเป็นกรรมการสอบคัดเลือก เพื่อเป็นการถอนตัวออกจากการเกี่ยวข้องกับสถานการณ์อันหมิ่นเหม่ต่อผลประโยชน์ทับซ้อนอย่างสูง การเคลื่อนย้ายผลประโยชน์ส่วนตัวที่ทับซ้อนอยู่ออกไป (Removal) เพื่อให้ตนเองสามารถปฏิบัติภารกิจได้ โดยปราศจากอคติ วิธีการดังกล่าวนี้เป็นการปิดช่องทางมิให้เอื้ออำนวยต่อการเกิดปัญหาผลประโยชน์ทับซ้อน จึงเป็นวิธีที่ดีที่สุดวิธีหนึ่งในการจัดการกับผลประโยชน์ทับซ้อน เช่น จากกรณีตัวอย่างในข้อสอง สมชายสามารถแก้ไขปัญหาลักษณะทับซ้อนได้ โดยการขอร้องให้บุตรสาวของตนถอนตัวออกจากการสอบ เพื่อให้สมชายสามารถปฏิบัติหน้าที่ในฐานะกรรมการสอบคัดเลือก

มาตรการในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ตามรัฐธรรมนูญ

- มาตรการคัดสรรคนดีเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมือง
- การกำหนดมาตรการป้องกันการทุจริตในตำแหน่ง
- การเพิ่มระบบและองค์การตรวจสอบการใช้อำนาจ
- การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

การกำหนดมาตรการป้องกันการทุจริต

- การมีประมวลจริยธรรมและห้ามผลประโยชน์ทับซ้อน
- การแสดงบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน
- การใช้หลักโปร่งใสในการใช้อำนาจ

แนวทางการปฏิบัติตนของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ตามหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมีองค์ประกอบ 6 ประการ ดังนี้

1) หลักนิติธรรม

ได้แก่ การตรากฎหมาย กฎ ข้อบังคับต่างๆ ให้ทันสมัยและเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคม ไม่เลือกปฏิบัติ และสังคมยินยอมพร้อมใจปฏิบัติตามกฎหมาย และกฎข้อบังคับเหล่านั้น โดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมาย มิใช่ตามอำเภอใจ หรือตามอำนาจของตัวบุคคล

2) หลักความโปร่งใส

ได้แก่ การสร้างความไว้วางใจซึ่งกัน โดยมีการให้และการรับข้อมูลที่สะดวกเป็นจริง ทันการณ ตรงไปตรงมา มีที่ไปที่มาที่ไปที่ชัดเจนและเท่าเทียมมีกระบวนการตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนได้

3) หลักการมีส่วนร่วม

ได้แก่ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และร่วมคิด ร่วมเสนอความเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศในด้านต่างๆ เช่น การแจ้ง ความเห็น การไต่สวนสาธารณะ การประชาพิจารณ์ การแสดงประชามติ นอกจากนี้ยังรวมไปถึงการร่วมตรวจสอบ และร่วมรับผิดชอบต่อผลของการกระทำนั้น

4) หลักความรับผิดชอบต่อตรวจสอบได้

ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อตรวจสอบได้เป็นการสร้างกลไกให้มีผู้รับผิดชอบ ตระหนักในหน้าที่ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมือง และกระตือรือร้นในการแก้ปัญหาตลอดจนการเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่างและความกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตน

5) หลักความคุ้มค่า

ได้แก่ การบริหารจัดการและการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เกิดประโยชน์คุ้มค่า เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม

6) หลักคุณธรรม

ได้แก่ การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม สำนึกในหน้าที่ของตนเอง มีความซื่อสัตย์สุจริต จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย และเคารพในสิทธิของผู้อื่น

หลักธรรมาภิบาลและหลักคุณธรรมจริยธรรมในการปฏิบัติงาน แนวทางการป้องกันและปราบปราม การทุจริต (ANTI CORRUPTION)

หลักธรรมาภิบาลในการบริหารองค์กร (Good Governance) หลักคุณธรรม จริยธรรม ในการปฏิบัติงานการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤตินมิชอบ

ธรรมาภิบาล จะมีคำว่า integrity คำนิยมของข้าราชการ I am ready

- I = Integrity มีศักดิ์ศรี (ยึดมั่นในความถูกต้อง สุจริต เทียงธรรม)
- A = Activeness ขยันตั้งใจทำงาน (บริการ/แก้ไขปัญหา ปชช)
- M = Morality มีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม
- R = Relevance รู้ทันโลก ปรับตัวทันโลก ตรงกับสังคม
- E = Efficiency มุ่งเน้นประสิทธิภาพ (คุณภาพ ดัชนี ประเมินผล)
- A = Accountability รับผิดชอบต่อผลงาน ประชาชน
- D = Democracy มีใจ/การกระทำเป็น ประชาธิปไตย (มีส่วนร่วม โปร่งใส)
- Y = Yield มีผลงาน มุ่งเน้นผลงาน เพื่อประโยชน์สุข ของประชาชน

ค่านิยม จึงมักจะคำว่า integrity เป็นค่านิยมขององค์กร

สาเหตุที่ต้องมี ธรรมาภิบาล เพราะมีอำนาจมาก ก็จะไม่โกง มาก

คำว่า “ธรรมาภิบาล” มาจากภาษาอังกฤษว่า “Good Governance”

หมายถึง การปกครองที่ดี เพื่อความเจริญรุ่งเรือง สันติสุขมีเสถียรภาพในวงราชการใช้ว่า “การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี” ส่วนภาคธุรกิจใช้ “Corporate Governance” การกำกับดูแลกิจการที่ดี, บริษัท ภิบาล คำว่า ธรรมาภิบาล มาจากคำว่า ธรรม สนธิ กับคำว่า อภิบาล หมายถึง การปกครองด้วย คุณธรรมความดี การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีคำว่า “Good Governance” หมายถึง การปกครองที่ดี มีความซื่อตรงต่อกัน (Integrity) มั่นคงในสัญญาที่มีต่อกัน มีสัญญา (กฎกติกา มารยาท) ที่ร่วมกันทำเป็นธรรม โปร่งใส รับผิดชอบต่อใน สิ่งที่ทำ

แนวคิดของ “ธรรมาภิบาล” คือ ร่วมกันสร้าง “กฎเกณฑ์” (Norms) เป็นบรรทัดฐานใน สังคม ที่มีระบบถ่วงดุลการใช้อำนาจของบุคคลโดยเฉพาะชนชั้นปกครอง ที่มักใช้อำนาจที่มีอยู่เพื่อเอื้อ ประโยชน์ให้กับตนเองและพวกพ้อง จำกัดดุลยพินิจในการใช้อำนาจของ “ผู้นำ” ป้องกันการทำตาม “อำเภอใจ” เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข มั่นคง พัฒนาอย่างยั่งยืน

หลักธรรมาภิบาล จึงต้องมีความซื่อตรง (Integrity) โปร่งใส (Transparency) ความ รับผิดชอบต่อ (Responsiveness) การรับผิดชอบต่อผลงาน (Accountability) เป็นธรรม/เสมอภาค (Fairness/Equity) การมีส่วนร่วม (Participatory) ประสิทธิภาพ/ประสิทธิผล (Effectiveness) และเป็นไป ตามกฎ (Follow the Rule of Law)

ส่วนการทุจริตและประพฤติมิชอบ

มีลักษณะที่เข้าข่ายได้หลายลักษณะดังนี้

1. การไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ราชการที่จะต้องปฏิบัติ ได้แก่ การรวบอำนาจ การไม่มอบงานให้ผู้ใต้บังคับบัญชา การรีดไถจากผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อซื้อตำแหน่ง/เลื่อนตำแหน่ง การแต่งตั้ง/เลื่อนชั้นเฉพาะพวกพ้อง การป้อนบำเหน็จรางวัลแต่เฉพาะพวกพ้องของตน

2. การปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยมิชอบ ได้แก่ ไม่ลงโทษผู้กระทำผิดที่เป็นพวกพ้อง ลงโทษเฉพาะคนที่ไม่ใช่พวกพ้อง ลงโทษเกินฐานความผิด ไม่รายงานข้อเท็จจริง ไม่ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ แก่ไขกฎ ระเบียบเพื่อเอื้อประโยชน์ให้ตนเอง/พวกพ้อง

3. การปฏิบัติเพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นได้ประโยชน์ที่มิควรได้ ได้แก่ การเรียกรับเงิน/เรียกสินบน/เรียกของกำนัล การช่วยเหลือสมัครพรรคพวกหรือเครือญาติการปกปิดความผิดให้พวกพ้อง การจัดทำเอกสารเท็จเพื่อให้ตนเองหรือสมัครพรรคพวกได้รับประโยชน์การผูกขาดค้าขายแต่กับสมัครพรรคพวก การใช้อำนาจหน้าที่เบียดบังเอาผลประโยชน์

ลักษณะของการทุจริตในวงราชการ ได้แก่

- การเบิกค่าใช้จ่ายจากงบประมาณอันเป็นเท็จ
- การรั่วไหลของเงินสวัสดิการข้าราชการ
- การกำหนดความต้องการงบประมาณ/พัสดุที่ไม่เป็นจริง
- เงินสินบน/สินน้ำใจจากการจัดซื้อจัดจ้าง
- การด้อยคุณภาพของสิ่งที่ได้รับจากการใช้งบประมาณ
- ความสูญเปล่าของค่าใช้จ่ายงบประมาณ (ของเหลือในคลัง)

“ขอให้บุคลากรทุกคนในโรงเรียนสุวรรณภูมิวิทยาลัย ยึดถือปฏิบัติตามคัมมือประมวลจริยธรรมเกี่ยวกับการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน โดยเคร่งครัดเพื่อเสริมสร้างองค์กร ให้เกิดความโปร่งใสในการดำเนินงานตามแนวทางและป้องกันการมิให้เกิดผลประโยชน์ทับซ้อน”